

Iskaj vsaj dan raven sobot, nedelj in praznikov.
Hased daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

CHICAGO, ILL., TOREK, 22. OKTOBRA (OCTOBER 22), 1935. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 206
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1108, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Fašistična ofenziva v Jugoslaviji grozi državi z novo diktaturo!

Stojadinovičeva vlada poražena v belgrajskem parlamentu, toda vlada ni podala ostavke, temveč odbija napad na borno demokracijo. Bivši ministrski predsednik Jevtič vodi fašistično ofenzivo. Odvise je od regentov, kaj bo posledica te krize

Beograd, Jugoslavija, 21. okt. — Ministrski predsednik Milan Stojadinović se je večeraj uprl pred poslanci, ki ga je po nalogu zahteval njegovo ostavko. Namesto ostavke je Stojadinovičeva vlada odredila tajni policiji, naj poišče zarotnike, ki bi radi uvedli fašistično diktaturo v Jugoslaviji.

Fašistični napad na vlado je bil tako, ko se je skupščina zbrala in ko je vlada predložila ukrep. Kandidat vlade za predsednika skupščine je bil Jevtič. Opozicija je takoj začela krik: "Podajte ostavko, drugače ostavko!"

Stojadinović pa ni hotel podati ostavke, temveč je izjavil, da bo njegova vlada ignorirala fašistično. Stvar pa ni tako enostavna, da bo skupščina razpisala ali pa mora vlada demisionirati. Razpust skupščine mora odrediti le regentstvo in ne Stojadinovićev računati skupščino. Princ Pavel, vodja regentstva, je v Parizu.

Glavni vodja fašistične ofenzive, ki poskuša strmoglaviti Stojadinovičevu vlado, je Bogdan Jevtič, bivši ministrski predsednik, pod čigar režimom je bila izvoljena sedanja skupščina v zadnjem maju.

Stojadinović je opravičil svojo uporno stališče z izjavo, da njegova vlada in ljudstvo Jugoslavije hoče demokracijo, ki mora nadomestiti prejšnjega Jevtičev diktaturo. Hrvatske in srbske demokracije so takoj podprle Stojadinoviča; še pred nekaj dnevi so demokratski elementi kritizirali Stojadinoviča, ker je tako počasen s pripravo na nov demokratski režim, toda danes, ko vidijo veliko negotovost, so mu priskočili na pomoč.

Vesti se širijo po Beogradu, da jugoslovanski fašisti že dajajo pripravljajo puč in računajo na pomoč nekaterih oddelkov armade. Jugoslovanski fašisti, ki nosijo plave srajce, zahtevajo odpravo korupcije in večjo kontrolo nad industrijo.

Teroriziranje inotermskih poročevalcev v Avstriji
Dunaj, 21. okt. — Laszlo Benes, urednik ameriško-evropskega tiskovnega biroja, je bil te noči aretiran in obsojen na pet let zapora, nakar bo izgnan iz Avstrije. To je prvi primer, da je klerofašistični režim Avstrije lotil tujezemskih poročevalcev. Kot razlog za to kazeno so navedli, da je Benes poslal v London poročilo, ki "škoduje interesom avstrijske države". Benes je vložil priliz proti obsojeni.

Arthur Henderson, delavski diplomat, umrl
London, 21. okt. — Arthur Henderson, bivši zunanji minister v angleški delavski vladi in predsednik razorožitvene konference Lige narodov, je večeraj umrl v starosti 72 let. Henderson je dolgo časa trpel na kamni in bolečinah mehurja. Poleg svoje aktivnosti v delavski stvari v Angliji se je veliko trudil za mednarodni mir in za to svoje delo je leta 1933 prejel Nobelovo mirovno nagrado.

Domače vesti

Nov grob v Milwaukeeju
Milwaukee. — V soboto je umrl v okrajni bolnišnici v Wauwatosa Josip Kambič, star 46 let in doma iz Semiča v Beli Krajini. V Ameriki je živel 26 let in tu zapuša ženo, sina, pastorka, brata v Pueblu, Colo., strica Martina v Jolietu in sestrično Mary Rauh v Waukeganu. Pogreb bo v sredo pod vodstvom Ermenčevega zavoda. Bil je član društva 16 SNPJ in društva 1 JPZS.

Clevelandske novice
Cleveland. — Viktor Anžlovar, star 21 let in sin znanega slovenskega trgovca, je bil zadnji petek ubit pri avtomobilski nesreči pri Tiffinu, O., ko se je z drugimi fanti vred peljal k neki footbalski igri. — Nagle smrti je umrl Frank Krašovec, star 70 let in doma iz Nove vasi pri Blokah. Njegova družina je v starem kraju in tu ni imel sorodnikov. V Ameriki je bil 40 let. Mož je menda čutil svojo smrt, kajti nekaj dni prej je sam naročil svoj pogreb. — Rose Tofant je prešla iz starega kraja v vest, da je v Ajdovčini na Primorskem umrla njena mati Jožefa Kretič, stara 79 let. V Ameriki zapuša sina in hčer. Enako žalostno vest je prejela Mary Jerman, da je v Cerklji na Notranjskem umrl njen oče Jožef Mekinda, star 78 let. Anton Zidar je bil obveščen, da je bil pri eksploziji v premogovniku Rtanju v Srbiji ubit njegov brat Karl Zidar. V Ameriki zapuša brata in dve sestri.

Socialisti proti enotni fronti s komunisti
Odlok delavske internacionale
Moskva, 21. okt. — Tu se je doznalo, da je socialistična delavska internacionala odklonila predlog komunistične internacionale za enotno fronto proti fašizmu in vojni.

Nadaljnjih 67 'izdajalcev' obsojenih v Nemčiji
Berlin, 21. okt. — Nacistično sodišče v Duisburgu je v soboto obsodilo 67 oseb v zapor. Najvišja kazen je deset let. Vsi obsojenci so bili obtoženi "veleždaje ali priprav na veleizdajo". Imena obsojencev niso bila objavljena.

Kratka splošna stavka proti vojni v Mehiki
Mexico City, 21. okt. — Organizirani delavci v Mehiki so zadnjo soboto uprizorili generalno stavko v znak protesta proti Mussolinijevi vojni v Afriki. Stavka je trajala 10 do 15 minut in največ eno uro. Posebnih incidentov ni bilo.

Leninograd, 21. okt. — Ruski učenjaki so po poročanju petsto človeških možganov zavrgli staro "buržoazno" teorijo, da razlike v možganskih formacijah delijo človeštvo v višja in nižja plemena.

Drugo ljudsko štetje v Turčiji
Istanbul, 21. okt. — Večeraj se je vršilo drugo ljudsko štetje pod Kemalovim režimom v turški republiki. V ta namen so morali vsi prebivalci Turčije ostati doma, niso smeli zapustiti hiše. Izjema je bila le za zdravnike, babice in raznašalce časopisov.

V PRISTANIŠČE 'ZLATIH VRAT' SE JE POVRNIL MIR

Delavci porazili podjetnike na vsej črti
ODMEVI STAVKE NA JUGU

San Francisco. — (EP) — Po več mesecih večje kontroverze med unijo pristaniščnih delavcev in podjetniki se je v tukajšnje pristanišče zopet vrnil mir s popolno zmago delavcev. Vzrok boja je bil "vroči tovor", ki je prinesel stavke, te pa črno listo in grožnje z obeh strani.

Unija je dvignila blokado proti "vročemu tovoru", ko je iz Vancouverja prejela obvestilo, da je tamkajšnja stavka končana. Unija je takoj obvestila delavce, naj prično z razkladanjem parnika Point Clear, ki je ležal v pristanišču že od junija.

S tem izravnanjem spora se je vrnilo na delo nad dva tisoč delavcev ali polovico članov unije, ki so bili črnilistami. Med podjetniki ni opaziti preveč veselja nad tem zaključkom, ker so mnoge družbe upale, da se bo spor zaključil njim v prilog. Dobri odnosi so obstajali le med eno družbo in unijo. Vse druge družbe so utrpeli precej veliko škodo radi njih trmastega boja proti uniji.

Vprašanje pa je, koliko časa bo vladal mir. Tukajšnja unija je namreč dobila instrukcije od mednarodne organizacije, naj se člani ne dotaknejo ladij, ki pripeljejo iz pristanišč Mehikega zaliva, kjer je stavka za priznanje organizacije in zvišanje plač. Bridges je mednarodnemu predsedniku Ryanu telegrafiral za podrobna navodila. Znano vsekakor je, da ima v tukajšnje pristanišče dospeti ena ladja z "vročim tovorom", nakar se kontroverza lahko zopet obnovi.

31 katoliških duhovnov zaprtih v Mehiki
Mexico City, 21. okt. — Uradna vest se glasi, da je bilo zadnje dni aretiranih 31 katoliških duhovnov v Guadalajari zaradi hujškanja vernikov k remirom in izgreedom. Zadnje čase so mehiški klerikali spet aktivni v

UNIJE V RHODE ISLANDU ZA DELAVSKO STRANKO

Federaciji dale mandat za sklicanje konvencije
SENTIMENT SE SIRI

Providence, R. I. — Konvencija državne delavske federacije je sprejela resolucijo, v kateri nalaga izvršni odbor federacije, naj v šestih mesecih skliče konvencijo vseh unij in drugih delavskih skupin za organiziranje delavske stranke.

Za organiziranje državne delavske stranke so se na konvenciji borile tri skupine — delegacija tekstilnih delavcev, brivci iz Providence in socialistična delegacija. Sprejeta je bila resolucija tekstilnih unij, ki določa sklicanje konvencije enkrat v prihodnjih šestih mesecih.

Do tega koraka so največ pripomogle izkušnje v lanskim splošnim stavki tekstilnih delavcev, ko je bila proti njim pognana vsa oborožena sila države. Delavstvo je pričelo sklepati, da so riskirane tudi vse stavke, dokler je politična moč v rokah podjetniških interesov. Posledica tega je sklep konvencije za ustanovitev delavske stranke.

Resolucijski odsek je imel pred sabo tudi resolucijo, ki je urgirala delavstvo, naj obrne hrbet demokratski stranki, ki je zdaj na krmlu, in deluje za izvolitev republikancev. Odbor resolucije ni priporočal. Ker je demokratska administracija tako osvojevala radi svojih antidelavskih aktivnosti, republikanska stranka pa tudi ni nič boljša, je konvencija sklenila, da je prišel čas, ko mora delavstvo kreniti na novo pot v svrhu projektiranja svojih interesov.

Drugi večji boj se je vršil o vprašanju industrijskega in poklicnega unionizma. Pri tajnem glasovanju so delegacije odklonile resolucijo za industrijski unionizem s 73 proti 44 glasovom. Konvencija je odločila tudi "zaščitne" plače in kupčijski davek, katerega obeta demokratska administracija.

Austrija podprla privatne armade
Dunaj, 21. okt. — Klerofašistična avstrijska vlada je večeraj "odpravila" privatne vojaške organizacije v Avstriji na ta način, da jih je podprla in združila v fašistično milico. Knez in podkancelar Starhemberg je zdaj vrhovni poglavar vseh teh organizacij. V novi državni milici je Starhembergov fašistični "Heimwehr", Schuschniggove katoliške napadale čete, "Freiheitsbund", Zveza krščanskih delavcev in še nekaj drugih.

organiziranju izoliranih oboroženih napadov, toda federalne čete so jim povsod za petami.

Francija ponuja nove koncesije Italiji

Lavalov načrt, da Italija obdrži abesinske teritorije, katere je doslej okupirala Mussolinijeva armada. Abesinski general nastavlja past italijanskim vojakom. Liga narodov bo povabila Združene države, naj sodelujejo v akciji, katere cilj je ustavitev Mussolinijeve vojne v Afriki

Papež deluje za koncesije Italiji
Ekspanzija Italije ni pravična, a je potrebna!

Vatikan, 21. okt. — Papež Pij je vesel, da je napetost med Italijo in Veliko Britanijo nekoliko odnehala in zdaj deluje z vsemi svojimi silami na to, da Anglija prizna Italiji ekonomske koncesije v Afriki kot podlago za mir. Papež je mnenja, da italijanska vojna za teritorialno ekspanzijo ni pravična, toda je potrebna (!) in miru ne bo, dokler Anglija ne prizna, da se mora Italija nekam raztegniti in Anglija mora upoštevati to dejstvo. V ta namen je papež instruiral svoje nuncije v Parizu, naj apelirajo na premierja Laval, da deluje v tem pravcu v svojih razgovorih z angleškimi državniki in naj jih prepriča, da Italija mora dobiti ekonomske in teritorialne koncesije v Afriki.

Zadnje dni je imel papež več sestankov s francoskim poslanikom v Vatikanu.

Zmaga levičarske fronte v Franciji
Osem senatorjev izvoljenih v Parizu

Pariz, 21. okt. — Večeraj so bile volitve za eno tretjino poslancev v francoskem senatu in levičarska, socialistično-komunistična protifašistična fronta je izvolila sama v Parizu osem poslancev. Izid po deželi še ni dočela znan. Med pariškimi levičarji je bil izvoljen tudi Marcel Cachin, ki bo prvi komunist v francoski senatni zbornici. Parižani so volili deset senatorjev in Lavalova vlada je okvojila samo dva mandata. Premier Laval je bil izvoljen v dveh okrožjih.

Stavka reliefnikov v Buffalu
Buffalo, N. Y. — Nad dva tisoč reliefnih delavcev je zastavkalo v tem mestu proti "zaščitni" plači \$55 na mesec. Zahtevajo \$120 na mesec — 75 centov na uro — ali pa dodatne davkatve tistim družinam brezposelnih, za katere pomenijo "zaščitne" plače znižanje življenjskega standarda. Stavko vodi Workers Alliance, organizacija brezposelnih. Ljudske simpatije so na strani stavkarjev. Reliefna organizacija, ki je prvotno nameravala izstradati stavkarje, je kapitulirala in upostavila tako zvani "home" relief.

Poljaki in Čehi v resnem konfliktu
Varšava, 21. okt. — Poljska vlada je zadnjo soboto obvestila čehoslovaškega poslanika, da je sklenila izgnati dva čehoslovaška konzula, dr. Arturja Miesnerja v Krakovem in dr. Jasomirja Doležala v Poznaniu. Ta sklep je bil storjen, ko je Čehoslovakija izgnala poljskega konzula Clotza iz Moravske Ostrave pred nekaj dnevi. Med vodilnimi poljskimi in češkimi listi je zdaj v teku srdita časopisna vojna.

Prepoved izvažanja bojnega materiala Italiji in dvig embarga na izvoz orožja Abesiniji.
Finančne sankcije kl nemogočajo bančne in druge kredite Italiji v inozemstvu.
Ekonomske sankcije — prepoved uvoza glavnih produktov Italiji.

Komitej Lige narodov ima odločiti do 31. oktobra datum izvajanja sankcij. Zeneva bo poleg Združenih držav povabila (Dr. je na 8. strani.)



Prizor iz velikih demonstracij francoskih fašistov, ki so se nedavno vršile v gozdovih v bližini mesta Meaux.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society
Narodna: za Zdržbene države (taven Chicago) in Kanado
\$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago
in Cincin \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo
\$9.00.
Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincin \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cene glasilov po dogovoru.—Računski dopolnili in nenarodnih
članov se ne vračajo. Računski literarne vsebine (črtice, po-
veti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil poštino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
1657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Protifašistična fronta v Ameriki

Ameriška delavska federacija je na svojem zboru v Atlantic Cityju zadnji teden odobrila stališče Lige narodov napram fašistični Italiji, obenem je pa odobrila Rooseveltovo proklamacijo nevtralnosti za Združene države.

To pomeni, da se federacija strinja z Ligo narodov, da je fašistična Italija napadalna Abesinije, da se je poslužila brutalne sile z imperialističnim namenom in da se je s tem svojim činom postavila v smislu določb Lige narodov izven zakona — obenem se pa Ameriška delavska federacija strinja z ameriško vlado, da Italija lahko dobiva iz Amerike vse surovine za svoj bojni material.

To polovično stališče Ameriške delavske federacije ni nobeno stališče. V tem stališču je velika mera hinavščine. Federacija je podobna človeku, ki se zgraža nad razbojnikom in ga ozmerja, češ, da je lump, falot in ubijalec, istočasno mu pa proda žakelj moke in bruno za nova polena, s katerimi bo nadaljeval napade.

Ce se federacija strinja s sklepom v Ženevi, da je fašistična Italija zakrivila največji zločin, ki je mogoč, zakaj se ne strinja tudi z drugimi sklepi Ženeve, da mora biti zločinska Italija izolirana in kaznovana? Zakaj se ne strinja z mednarodnim uradom dela, ki je odobrila kazenske ukrepe zoper Italijo? Zakaj se ne strinja s Kongresom delavskih strokovnih uni v Angliji, ki je podprl kazenske ukrepe (sankcije) Lige narodov na vsej črti?

Ni treba, da bi ameriško delavstvo zahtevalo od ameriške vlade, naj pošlje bojne ladje in vojske čete za uničenje Mussolinijeve militaristične mašine. Liga narodov je dovolj močna, da to lahko sama opravi, če hoče; Anglija sama je dovolj močna, da lahko zdrobi Mussolinija. Svetovna vojna zaradi enega posebnega Mussolinija ni potrebna.

Je pa potrebna svetovna akcija, da se svetovna vojna pravočasno prepreči. Potrebna je akcija, ki odreže fašistično Italijo od ostalega sveta, od vseh trgov — akcija, ki izstrada fašistično vojno in jo zadusi predno se razširi v večji požar. In pri tej akciji kolektivne dušitve fašistične vojne mora sodelovati tudi Amerika. Ni drugega ni treba, kakor da *atodototno* zapre ameriški trg Mussoliniju.

Ameriška nevtralnost, kakršna je danes, je bluff. Mussolini lahko dobi, dokler bo imel kaj kredita, iz Amerike ves surov material poleg živil za izdelovanje letal in streliva. Ni treba, da bi prejemal to blago naravnost v Italijo; požrešni ameriški trgovci ga bodo pošiljali v Nemčijo, odkoder pojde čez Avstrijo v Italijo.

In proti temu bi moralo nastopiti ameriško delavstvo, če ima kaj poguma in odločnosti. Svetovno delavstvo bi sploh moralo prvo nastopiti za popolno izolacijo fašistične Italije in njenih zaveznikov: Nemčije, Avstrije in Ogrske.

Eksekutiva ameriške socialistične stranke se je pred dobrim tednom na svoji seji v Chicagu izrekla za strogo nevtralnost Združenih držav z odpovedjo vseh surovin Italiji, izvzeta pa naj bodo živila za italijansko ljudstvo. Eksekutiva je proti temu, da bi ljudstvo Italije stradalo.

Prosveta se ne strinja s tem polovičnim sklepom eksekutivne socialistične stranke. To je — milo rečeno — otročja sentimentalnost. Italijansko ljudstvo *strada že danes*. Dokler bo Mussolini s svojo fašistično bando v sedlu, pojde vse importirani živila za nasičenje njegove armade in če kaj ostane, pojde parazitolom doma, ki si lahko kupijo in kateri pomagajo Mussoliniju držati ljudstvo na uzdi. Italijansko ljudstvo, kolikor ga ni na frontah, bo vseeno stradalo, ker je že vajeno stradati cela stoletja!

Mi smo za to, da Amerika zapre vse svoje trge fašistični Italiji. To se ne bo zgodilo, kajti ameriški trgi so v privatnih rokah in požrešni lastniki blaga bodo kljub vsem prepovedim in bojkotom goljufali vlado na vse načine. Toda vsaj *zavedni* ameriški delavci ne bi smeli dajati potuše požrešnikom!

Delavci vseh dežel podpirajo sankcije proti Italiji. Obe internacionali sta odobrili kazenske ukrepe. Italijanski socialisti in komunisti v inozemstvu so se združili in izvolili skupni odbor v Parizu, ki urgira najskrajnejša sredstva za uničenje Mussolinijeve diktature: bojkot, blokado, silo!

Vojna v Afriki mora biti ustavljena! Fašizem v Italiji mora biti uničen! Vsi zavezniški italijanskega fašizma morajo biti uničeni!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Pobijanje hudodelstva

Hermine, Pa. — V nedeljski magazinski prilogi lista Pittsburgh Press z dne 13. okt. piše Wm. F. Dermott, da čikaški sodnik George E. A. Johnson poziva vse dobre državljane na vojno proti hudodelstvu v Ameriki. On protidurja, da je resnica, da Amerika zapravi \$13,000 na minuto za oboroževanje, kakor trdi neki finančnik. Čikaški sodnik odgovarja, da on gre še dalje s številskimi gledali napravljajanja denarja, ko trdi, da hudodelstva v tej deželi stanejo narod še enkrat toliko kot vojno pripravljajanje. Izdatki za hudodelstva znašajo \$22,800 na minuto, zato svetuje, naj država napove vojno hudodelstvu s tem, da se ustanovijo zavezni klubi v vseh mestih, patriotični seveda, v katerih naj se privede večina naše mladine.

Omenjeni pisec trdi, po sodniškem zatrdilu, da samo v Chicagu je aretiranih na vsakih 1000 mladeničev in deklet 70 oseb, ki so zakrivila razna hudodelstva. Kar se godi v Chicagu, je slika hudodelstva v drugih mestih precej podobna. Na enem samem sodišču je bilo obsojenih 15 mladeničev na 243 let zaporu radi uboja neke trgovke, kar so staričili "kakor za sport". Samo ta slučaj bo stal Ameriko \$100,000. On pravi, da prihaja ogromna večina hudodelcev iz človeških nižin, katere dobijo razni gangsterji najlažje v svoje mreže, ker v mnogih slučajih taki mladeniči nimajo staršev ali pa so žrtve ločencev itd.

Omenjeni sodnik je poslal znane prava munašnjarske tolpe Al Caponeja v ječo. Dalje trdi, da je bilo začasa Caponeje obravnave do 700 gangsterjev "medsebojno" pobitih, ker bi morali pričati pri obravnavi. Zdi se mi, da je to število vse kakor zelo pretirano, četudi je imel Al svoje gangsterje mreže razprežene po vseh večjih mestih od Atlantika do Pacifika.

Modri čikaški sodnik trdi, da z zadostnimi ustanovami mladinskih klubov se bi državni stroški znižali za deset milijonov na leto. To je morda res, ampak sodnik ne pove, kako naj se mladina zaposli, da bi bila deležna poštenih dohodkov. Ni omenja, da je v deželi več milijonov mladih fantov in deklet nad 19 let starih, ki še niso bili deležni enega dneva dela in zaslužka. Prav nič se ni sodnik dotaknil slumskih središč, v katerih živi na tisoče mladih življenj v razmerah, ki so sramota za našo civilizacijo in v katere jih je potisnil privatni profit.

Oni dan je inženir Hoover po radiu kritiziral newdealsko administracijo, da je potrošila 12 milijard, delo pa je dobilo komaj 100,000 delavcev, da delajo pri sedanjih administracijah 3 in pol milijarde deficitov letno in da sedaj newdealerji obljubljajo, da upajo državni proračun ali budžet "zbalancirati" do l. 1939, ako bodo ponovno izvoljeni. Hoover je govoril mladim republikancem ter trdil, da leta 1939 bo zmanjkalo denarja za posojila, kar je razumljivo, kako bodo potem budžet zbalancirali.

Tako rešujejo ugledni državljani kapitalistični polom!

Najbolj odkritosrčno je povedal Wm. Green na letnem zborovanju A.D.F., ko je dejal, da vodstvo federacije ne bo nič nasprotno ustanovitvi tretje delavske stranke, kadar bo članstvo isto zahtevalo. Isto velja tudi za našo organizacijo. Članstvo naj zahteva spremembe; zahteva naj, da se resolucije, sprejete na konvencijah SNPJ, tudi izvajajo, prakticirajo. Ena teh resolucij (Molkova) je bila sprejeta že leta 1912 na milvauski konvenciji in potem na vsaki nadaljni. Toda ali se ista tudi upošteva? Ne. 90% društev ne razume pomena iste, pa še kjer jo razumejo, ko jo hočejo nekateri čani tolmačiti, se takoj najdejo razni kričači in slepi liderji, ki zavpijejo, da proč s politiko. Če pa pride med nje slovenski kandidat pod firmo republikanske ali demokratske stranke, takrat je seveda politika dobrodošla. Odo-branje. V nasprotnem slučaju zgubi pošten član besedo in se ga enostavno ustavi.

Društva naj izvolijo za svoje federacijske zastopnike take člane, ki imajo poštene namene, ki razumejo delavski boj in sedanjí gnili sistem.

Tone Zornik, 87.

Detroitski paberki

Detroit, Mich. — Pred par tedni sta nas obiskala Tony Tomšič in njegova soproga iz Oaklanda, Cal. Večkrat sem že čul pomenke o pogumnem "Big Tonyju". Resnica je, da je Tomšič vesela duša. Kamor on pride s svojo koncertino, tam je dovolj zabave in veselja. Kolikor sem imel prilike z njim govoriti, sem tudi opazil, da on ni samo muzikalec, nego tudi delavski borilec in agitator.

Prestal je težke boje v kanasških stankah. Kansas je bil prisiljen zapustiti in odpotoval je v Kalifornijo brez sredstev. Imel je pogum in začel iznova. Ustrajal je in uspel. Vesel sem bil ga spoznati in tako tudi drugi, ker iskreni delavski prijatelji in boritelji so redki med nami.

Zadnje čase v naši naselbini bolj in bolj izgleda, da se staramo. 25-letnice zakonskega življenja kar prihajajo na dnevni red druga za drugo. Avgusta sta obhajala to slavo Joe Mezgar in soproga, septembra Joe Zrimec in soproga, več drugih pa je na pragu te obletnice. Ob takih prilikah se ljudje zabavajo in slavlencem čestitajo. Toda, če pogledamo globokeje, pomeni 25-letnica delavskega zakonskega življenja poleg prijetnih spominov tudi mnogo trpljenja in skrbi. Delavec, ki živi le od dela svojih rok, ima pod današnjim sistemom tekoči borbo za obstanek in to posebno, če je oče (ali mati) več otrok. Med nami je že marsikateri šel skozi veliko mizerijo — brezposelnost, nesrečo, bolezen, glad, mraz, brez obleke, brez hiše in morda še brez stanovanja. Skrbeti za ženo in otroke je posebno v današnjih časih težak problem za delavca.

Vsega tega bi ne bilo treba, če bi se delavstvo zavedalo svoje moči: svoje ustvarjajoče sile in svojih razrednih interesov. Vse bogastvo na svetu je produkt delavskega dela in razuma. Zakaj torej vsa ta mizerija in pomanjkanje med ustvarjalci vsega bogastva?!

Kar se tiče dela v Detroitu, ni nič kaj v teku. Vedno večja je obetavna dosti dela, ko bodo pričeli producirati nove modele. Takih obljub smo že navajeni. Resnica je, da v tovarne nameščajo nove stroje, stroji pa nadomeščajo delavce. Vse izpopolnjevanja produkcije potrebujejo vedno manj delavcev. In ako ti ne bodo delali in zaslužili, tudi avtomobilov ne bodo mogli kupovati. In ker jih tudi stroji ne bodo kupovali, bodo tudi stroje morali ustaviti.

Na drugi strani pa je tukaj velika draginja. Stanovanja so poskočila od 15 do 30 dolarjev na mesec. Tudi cene drugih potrebščin so visoke. Lahko si vsako predstavlja, kako težki dnevi so za delavca. 1. novembra stopi v veljavo v Michiganu zakon, da se bodo jajca prodajala na funte in ne na tuceta.

Klasificirani bodo v tri razrede — A, B in C. Če je michiganska vlada s tem kaj dobrega ukrenila, bomo videli v bodoče.

Naše življenje na kulturnem polju je bolj mrtvo. Izobraženih ljudi med nami je sicer veliko, to posebno, kadar pride z nami v dotiko kakšen tujec. Socialistov je mogoče v Detroitu kar tisoč, to je slovenskih, toda pri klubih jih je le okrog 80. Torej polovičarska struja je najmočnejša med nami. Ako bi se delavci le toliko zavedali, da brez organizacije in skupnega dela ne bo nikdar uspeha.

Predstavljam se za naprednega in se trkam pri prsih, da si socialist ali komunist, nima nobenega pomena, če ne pristopi v organizacijo in se popri-me resnega dela in skupnega boja za izboljšanje današnjega položaja in odpravo sistema.

V Detroitu imamo kar pet društev SNPJ in eno mrtvo federacijo. Sleđnja je živela le nekaj mesecev pred X. konvencijo jednote, ko je šlo za izvolitev delegatov, narediti preobrat v glavnem uradu in ustaviti list Prosveto. Po konvenciji smo imeli par odborovih sej in en piknik za proslavo 30-letnice SNPJ. Od tedaj je zopet vse mrtvo. Kje je temu vzrok, je vprašanje. Če hočemo biti iskreni in odkrito povedati, je malomarnost in zaspanost med nami največji vzrok. Drugo je tudi pomanjkanje direktiv federacijam iz glavnega urada.

Kar se tiče kulture in dramatike, sta kluba JSZ št. 114 in 115 ter pevski zbor Svoboda še edini, ki funkcionirajo. Če bi detroitska naselbina ne imela teh ustanov, ki sploh ne bilo nobenega kulturnega življenja pri nas.

Oba soc. kluba imata na dnevnem redu proslavo 30-letnice Proletarca dne 27. oktobra v SDD na 437 Livernois ave. Zadržala se bo točno ob drugi uri popoldne. Program je jako obširen in bogat — govori, petje, igra in deklamacija. Igra bo v podobi komičnega kvarteta, ki bo nudil veliko smeja pa tudi lepega petja. Iz Chicaga pride k nam dobro znani in star detroitčan Joško Oven, Estok Menton bo govoril pa v angleščini. Ples v obeh dvoranah in tudi postrežba bo prvovrstna.

Torej ne pozabite priti na to priredbo, ki bo obenem prvi in mogoče tudi zadnji koncert v tem letu. S tem programom je dosti dela in upamo, da se bo detroitska naselbina odzvala v velikem številu kakor se je še vselej ob takih prilikah. Vstopnina na koncert in ples bo samo 40 centov. Sigurni ste tudi lahko, da ne bo nikomur žal, ki se udeležil priredbe. Z veliko udeležbo bomo dali tudi priznanje Proletarcu, ki se bori za delavske interese že 30 let.

Pevski zbor Svoboda je zopet pričel z vajami. V preteklosti je bilo sporno vprašanje skupna blagajna. V tem bo zbor v bodoče samostojen, ker bo imel svojo blagajno. Vsi, ki imate veselje do petja in se zavedate pomena delavske kulture, ste prošeni, da pristopite k zboru. Močan in dober zbor bo ponos vse naselbine. Sedaj člani plačujejo samo 15 centov na mesec, rojake pa prosimo, da postanejo podporni člani. Tisti, ki imate veselje do petja in želite pristopiti k zboru, pridite v nedeljo ob dveh popoldne na 17149 John R cesto v lokal SND. Vaje se vrše točno ob o-



George L. Berry, predsednik
liskarske unije v New Yorku.

Anton Jurca

Dolgotrajna kriza

Finleyville, Pa. — Dolgotrajna kriza, ki je najbolj zadela delavce, nas še ni iztirala iz naselbine. Smo še vsi tukaj, le bolj tihi smo, nihče se ne oglašja v javnosti. V začetku tekočega leta sem obljubil, da bom vsak mesec napisal en dopis za Prosveto. Sedaj smo že sredi desetega meseca, pa sem napisal samo osem dopisov, upam pa, da bom pred zaključkom leta obljubo izpolnil, četudi ne zmorem, da se bi naročil na dnevnik Prosveto.

Tukaj ni mnogo rogov, pa še ti ne obratujejo. Le par jih je, ki delajo 3 do 5 dni v tednu, ko pa pride plačilni dan, ostanejo itak same ničle. Imamo pa upanje, da bodo prišli boljši časi. Saj je pričel Mussolini rožljati v Abesiniji, Hoover bo spet nominiran in potem bo naš Andrej Mellon lahko spet zakladničar, pa bodo spet dobri časi.

November je pred durmi, ki spominja na volitve. Paziti moramo, da bosta leta 1936 obe stranki prepadli. Roosevelt je obljubil, da bo lačne natoštil, da nas bo izvelkel iz krize in dal delo ter zaslužek vsem, ki hočejo delati. V resnici je izpolnil le malo svojih obljub, kar pa ni vse njegova krivda.

Frank Pernishek.

Skupna zabava

Bridgeville, Pa. — Naznanjam, da bosta naše društvo Nova domovina in soc. klub št. 18 imela skupno veselico v soboto dne 26. oktobra, pričetek ob 7. zvečer, v Društvenem domu na Foyer Hillu.

Uljudno vabimo na to veselico vse članstvo, vse somišljenike in delavske borce, da nas obiščejo na ta večer v obilnem številu. To vabilo velja tudi rojakom in delavskim somišljenikom v sosednjih naselbinah — v Syganu, Coverdalu, Prestu in drugod, za kar se jim je vnaprej zahvaljujemo. Za mladi klub je to prva priredba. V enakem slučaju smo poset pripravljali vrniti. Na veselico svidenje v soboto večer dne 26. oktobra!

Frank Strah, tajnik kluba.

S poti

Gilbert, Minn. — Ob veliki udeležbi smo tukaj pokopali Antona Kušlana, ki je bil rojen pred 46 leti v Lazah pri Planini na Notranjskem. Bil je član društva Slovenski rudar št. 182 SNPJ. V Ameriki je bil nad 20 let in na Gilbertu 13 let. Podlegel je po par dneh pljučnici. Tukaj zapuščala soproga, na Evelethu, Minn., enega brata, v starem kraju pa 86 let starega očeta in 83 let staro mater. Zivečim obiteljem sožalje, pokojnemu pa večni mir. Matija Pogorelek.

Američan poslan v Rusijo na sodnikove stroške

Chicago. — Martin Reich, star 28 let in rojen v Ameriki, je bil zadnje dni aretiran zaradi nespodobnega obnašanja. Pred policijskim sodnikom Bonnelljem je rekel, da je komunist in najrajši bi bil v Rusiji. "All right," je rekel sodnik, "to željo ti rad izpolnim. Plačam ti vožnjo in pojdí še danes. In ko boš tam, mi piši, kako ti bo šlo. Za ameriške komuniste, ki tako hvalijo ruski režim, je najbolje, da gredo vsi tja."

Nega prsi

Kakor je treba negovati in tretji (masirnice, da ne postane nagubano in velo, prav ko je treba že v mladosti paziti na pravičen lep razvoj prsi. Pametna mati lahko s hčerko sama pouči, kako ji je ravnati, da postanejo in ostanejo prsi lepe. Nebržnja ti, ki povrh še pojma nima o higieni in o usju človeškega telesa, je prav pogosto kriva, si hčerka pokvari najlepši svoj kras, poseleherne ženske.

Mnogo deklic je, ki jih je že z dvanaesletom aram velikih, a pobešenih prsi. Takakleta zvečine niso skrbela za redno in prano mesečino (menstruacijo), za redno in o no izpraznjenje črevesja, zato so se pa 15. in 17. letom zelo zredila. Oprsnika niso nosila, kasneje so pa zaradi današnjih moderne vitke linije nasilno shujšala. pomnijo naj si vse, da je treba negovati prsi, takrat, ko so še čvrste in lepe, zakaj po nim ne pomaga več nobeno čarodejstvo. Deklice med 14. in 17. letom se torej smejo zrediti preveč, zakaj prav v teh letih jim prsi najbolj naglo oblikujejo. Dana svet je pač tak, da ne mara debelih dek suhelj pa spet ne, ker nimajo prsi. S prime hrano se da pač znižati telesna teža za 5 d kil, in prav je, če se sala znebimo, pač je to hudo, da se s shujšanjem lepa, jabolku dobna oblika prsi pokvari in njihova to odjenja. H koncu ostanejo od lepih prsi še vse večje vrečice.

Najvažnejše za ohranitev lepih prsi je na teža. Ženska, ki meri 165 cm, bi mor biti kvečjemu 65 kil težka, več je že preve.

Vsaka ženska naj bi nosila točno po sešit oprsnik, zakaj napak je misliti, da zaradi oprsnika prsi ne morejo pravilno dovolj razvijati. Seveda ne sme biti oprtesen, ne sme biti ploščat, če so prsi oble, sme nikjer tiščati in ovirati dekleta pri d nju in gibanju. Oprsnik mora samo d prsi, zakaj prsi se že zaradi lastne teže z rom pobešajo.

Američanke nimajo lepih prsi, ker se malo brigajo zanje in gojijo sport brez op nika. Tenis, golf in jahanje zelo kvarno v vajo na prsi, zakaj neprestano nihanje raz če mišičevje in prsi seveda omahnejo. Pa pa lahko vsaka ženska smuča in plava b oprsnika. Ni pa dobro, če ženske telovad brez oprsnika, ker vplivajo vse druge v razen ročnih, kvarno na razvoj prsi.

Redna telovadba — že od mladih nog prav posebno krepi veliko prsno mišico, ki je prsim elastičnost in togost.

Nekaj koristnih vaj za krepitev prsi:

1. Stojte zravnani, noge skupaj, roke telesu. Počasi vzročite roki nad glavo in prekrizajte tako, da se dotika leva dlan des ga ramena, desna pa levega. Potem roki vzročite in ju priročite, to se pravi, da ju vzven, neskrbeni spustite ob boke. Vajo treba delati počasi in globoko dihati.

2. Roke dvignite predse, ju v komolcih up nite in položite levo dlan na desno ramo, o no pa na levo, potlej pa dvigajte in spuščate komolca. Seveda ne smete pri vaji dlan ložiti od ramen.

3. Mahajte zdaj z levo zdaj z desno roko vzgor, če gre, tudi malo nazaj. Tako približ kakor če bi hoteli nekaj sneti z visoke om ali pa koga za seboj zagrabiti. Lahko se t dvignete na prstih in se močno vleknete ne pozabite na globoko dihanje.

4. Nogi skupaj, roki v odročanje, torej doravno navzven, potlej ju pa hitro spušč v priročenje (ob boke) in ju spet dvigajte, da bi pri tem vpoigibali komolca. Vaja je s na ptičjemu prhutanju.

5. Vpognite desno roko tako, da z dlanjo sežete ramo, prav tako storite z levo. Kom ca štrlita naprej. Zdaj pa poskusite komo kolikor mogoče približati, nato ju pa spet z močnim sunkom kolikor mogoče od ljite vsaksebi, zakaj pri sunku boste nem lopatici na plečih spravili prav tesno skup. Te vaje so preizkušene, zato jih priporo mo slehernemu dekletu, pa tudi ženam ne b v kvar. Materam pa svetujemo, naj sv žensko deco že v zgodnji mladosti navajajo smotreni telovadbi in jim takoj ob priče razvoja prsi nabavijo primerne oprsnike.

Ali se bo zemlja udala?

Teoretično plava zunanja trdna plast n zemlje na plastičnem mnogo težjem materij zemeljske notranjosti, prav tako kakor sp na vodi. Kakor s splavom mora biti tudi zemeljako skorjo, če je silno obtežena, reči a pogorjem. Geologi bodo imeli zdaj pri priliko prepričati se o pravilnosti te domne Gre za vprašanje, ali se bo zemlja upogla pod človeškim delom ali ne. Sloviti ameri jez Boulder Dam z vsemi stranskimi stavba je največje in najtežje človeško delo, kar je kdaj poznal svet, in pod njim bi se mor udati zemeljska skorja, o kateri učenjaki mnevajo, da je debela 35 do 120 kilometrov.

Samo umetno jezero je težko 41.5 milij ton. Temu je treba prišteti še ogromno t jezui in drugih stavb. Se ni nikoli človek obtežil zemlje, kakor tu. Geodetski merilni vod Združenih držav namerava točno dora vsako upogibanje zemeljske skorje. Stroj njaki menijo, da se bo zemeljska skorja s tem orjaskim jezem upognila za 18 cm, cer na površini 12 kvadratnih milj. Ta jav pričakujejo v dveh ali treh letih.



Srebrne palice v vrednosti \$10,000,000 na pomolu v Southamptonu. Anglija, katere so bile poslone newyorskim bankam.

Vesti iz Jugoslavije

ISA OBČINA ZARUBLJENA

Višnja gora, 24. sept.
Veliko razburjenje vlada te dni po Višnji gori in posebno po občinah Polici. Kaj takega, kar se dogaja sedaj, se še nikdar ni pripetilo v sicer tako mirnem kraju. Razburjenje ni brez vzroka. Na Višnji gori je bil 24. septembra izvršen prepirom, ki je bil namenjen občanom občin Polici, Višnja gora, 24. sept. Tam je bil izvršen prepirom, ki je bil namenjen občanom občin Polici, Višnja gora, 24. sept. Tam je bil izvršen prepirom, ki je bil namenjen občanom občin Polici, Višnja gora, 24. sept.

Nato so pričeli delati. Ker je bilo zelo neugodno, so dela le malo napredovala. Samo za gradnjo Višnja gora—Spodnje Brezovo, to je 2½ km, so računali skoraj tri leta. Ko je bil ta cestni dograjen, je zmanjkalo denarja, ker banovina ni izplačala svojih obveznosti. Za naplavljanje gradnje je morala občina Polici najeti pri dveh zasebnikih posojilo 50.000 Din na mesečno odpoved. To se je zgodilo dne 21. aprila 1931. S tem posojilom in raznim podporami je bila cesta gradila dalje in lani je bila dokončana. Za najeto posojilo pa se ni brigala ne občina Polici ne gradbeni odbor. Tako je bila v pol niso plačali nobene obresti. Zato je zasebnica, ki je posojila 40.000 Din, vložila žalbo in zahteva vrnitev posojila. Preden je prišla razsodba, je bila pa dolga razdeljena na posamezne posetnike bivše občine Polici, tako da je prišlo na polno plačilo okrog 1000 Din. Ker je bila ta suma prevelika, so se začeli krizi, ki je nastala na občinskem se posebnost huda, ker niso mogli plačati, so jim naložili malo zarubili živino, kar je bilo, da bi se lahko plačalo.

Ljubljana, 4. okt.
Vodetova Amalija, 19-letna, iz Zgornjega Vrbovca, je bila obsojena na 10 letov zapora zaradi krivice, ki je bila na robu mize. Zaradi mučanja živine se je njena 2 letna hčerka zbudila in ker ni bilo matere, se je spazila s postelje ter se vzpela na mizo. Toda svetiljka, ki je bila na robu mize, je padla na tla. V trenutku je bil otrok v plamenu. Prihitela je mati, ki je delko odnesla na prosto. V mariborski bolnišnici je otrok včeraj podlegel opeklinam.

Ljubljana, 4. okt.
Vodetova Amalija, 19-letna, iz Zgornjega Vrbovca, je bila obsojena na 10 letov zapora zaradi krivice, ki je bila na robu mize. Zaradi mučanja živine se je njena 2 letna hčerka zbudila in ker ni bilo matere, se je spazila s postelje ter se vzpela na mizo. Toda svetiljka, ki je bila na robu mize, je padla na tla. V trenutku je bil otrok v plamenu. Prihitela je mati, ki je delko odnesla na prosto. V mariborski bolnišnici je otrok včeraj podlegel opeklinam.

Ljubljana, 4. okt.
Vodetova Amalija, 19-letna, iz Zgornjega Vrbovca, je bila obsojena na 10 letov zapora zaradi krivice, ki je bila na robu mize. Zaradi mučanja živine se je njena 2 letna hčerka zbudila in ker ni bilo matere, se je spazila s postelje ter se vzpela na mizo. Toda svetiljka, ki je bila na robu mize, je padla na tla. V trenutku je bil otrok v plamenu. Prihitela je mati, ki je delko odnesla na prosto. V mariborski bolnišnici je otrok včeraj podlegel opeklinam.

Ljubljana, 4. okt.
Vodetova Amalija, 19-letna, iz Zgornjega Vrbovca, je bila obsojena na 10 letov zapora zaradi krivice, ki je bila na robu mize. Zaradi mučanja živine se je njena 2 letna hčerka zbudila in ker ni bilo matere, se je spazila s postelje ter se vzpela na mizo. Toda svetiljka, ki je bila na robu mize, je padla na tla. V trenutku je bil otrok v plamenu. Prihitela je mati, ki je delko odnesla na prosto. V mariborski bolnišnici je otrok včeraj podlegel opeklinam.

Ljubljana, 4. okt.
Vodetova Amalija, 19-letna, iz Zgornjega Vrbovca, je bila obsojena na 10 letov zapora zaradi krivice, ki je bila na robu mize. Zaradi mučanja živine se je njena 2 letna hčerka zbudila in ker ni bilo matere, se je spazila s postelje ter se vzpela na mizo. Toda svetiljka, ki je bila na robu mize, je padla na tla. V trenutku je bil otrok v plamenu. Prihitela je mati, ki je delko odnesla na prosto. V mariborski bolnišnici je otrok včeraj podlegel opeklinam.

stopil k starki in jo nahrulil: "Čakaj, baba!" Kaj pa imaš v cekarju? Pokaži!" Nasilno ji je pobral ves saharin in si ga prilastil. Družba je nato odšla v bližnjo gostilno. Za veseljaki je prišla starka in jih je bilo prosila, naj ji vrnejo tistih 19 škatlic. Zaman. Začela se je celo s Tonetom ruvati. Družba je pozneje saharin poprodala za majhen znesek, da je mogla naprej pijančevati, saj ji je zmanjkalo "prometnega kapitala". Zagrešen je bil torej čisto navaden rop.

Usodno srečanje voznika z lokomotivo

Ivančna gora, 3. okt.
Daleč naokrog poznanega veleposesnika in trgovca Ivana Končina iz Gorenje vasi pri Stični je danes ob 1.30 pop. zadela huda nezgoda na križišču banovalne ceste Stična-Zužemberk z železniško progo tik pred kolo-dvorom v Stični.

Končina se je peljal na enovpreznem zapravljenem avtomobilu, ki je imel ob veliki cesti prav tisti čas, ko vozi osebnih vlak iz Novega mesta na stisko postajo. Železniška proga proti kolo-dvoru v smeri iz Novega mesta nekoliko visi, zato vozi vlak brez pare v postajo. Tako ga Končina ni mogel čuti, videti pa tudi ne, ker prav na tem kraju, ki je tudi last Končina, zastirajo visoki skladi tramov pogled po progi. Lokomotiva je zagrabila konja in voz, ki je bil prav na sredi proge in vlekel vse skupaj preko bližnjega mostička, ki pa je tako opek, da bi človek, ki je stal ob njegovi ograji, kadar vozi preko njega vlak. Tu je konja odtrgalo in je ostal nepokrovan na mostu, lokomotiva pa le rinila voz še 15 m. dalje, dokler ga ni popolnoma razbila, da so bili posamezni deli razmetani senaokrog po jarku, nekaj razbitin pa je zavlekla celo 70 metrov daleč na postajo. Končina je vrglo v stran in je obležal nezavesten ob progi, s petimi hujimi ranami na glavi. Kmalu je umrl.

Samomor. — Na Bregu pri Ptuj je skočila pod vlak Amalija Vrolovec, žena signalnega mojstra z Brega. Bila je živčno že več let bolna, zdravila se je v raznih zdraviliščih, a zaman. Ko je stopila 30. sept. na progo, je ravno pripeljal vlak ter podrl in usmrtil Vrolovec. Ali gre za usodno naključje ali za premišljen samomor, ni mogoče trditi. Stara je bila 43 let.

Znižanje najemnine. — Ljubljanska mestna občina ima mnogo velikih stanovanjskih hiš v mestu. Zaradi znižanja plač državnim uradnikom je finančni odbor mestne občine imel zdaj seboj, na kateri je sklenil predložiti mestnemu svetu predlog, naj se najemnine v mestnih hišah znižajo do 10%. S tem bi tudi mestna občina dala zgled privatnim hišnim lastnikom, da bi znižali najemnine v svojih hišah. Koliko bodo hišni lastniki najemnine znižali, je seveda še vprašanje.

Svinja ogrizla otroka. — Iz brežiške okolice poročajo o nesreči, ki se je zgodila neki kočarici v Dedni vasi pri Pišecah. Šla je k sosedu na obisk, doma pustila v postelji 7 mesece staro hčerko, v lopi pa je imela zaprto 4 mesece staro svinjo. Svinja je vdrila v sobo in skočila na posteljo ter ogrizla otroka. Od kriznila mu je zgornjo čeljust, brado in levo uho ter razmesarila obraz. Otroka so prenesli v brežiško bolnišnico, kjer ga bodo skušali ohraniti živega.

Vesti iz Primorja

DROBNE NOVICE IZ PRIMORJA

15-letnica goriskega fašizma. Dne 1. okt. so v Gorici praznovali 15-letnico ustanovitve mestne fašistične borbene organizacije, ki ima že 10 let svoj sedež v nekdanjem Trgovskem domu. Ki je pred dobrimi dvema leti končno prešel v last fašistične pokrajinske zveze.

Pred goriskim sodiščem se je zagovarjal 39-letni Josip Erjavac iz Čepovana, ki so ga prijavili kanalski karabinjerji, češ, da se jim je pri neki preiskavi upiral in jih žalil. Erjavac je bil obsojen na 16 mesecev ječe, v katero se mu pa 4 meseci preiskovalnega zapora ne vštejejo, ter na plačilo sodnih stroškov.

Nov dolg. — Tržaška občinska uprava je sklenila najeti novo posojilo v znesku 15 milijonov lir za nadaljnja javna dela v mestu. Od tega denarja so stvarni porabili skoraj 9 milijonov lir. Z ostanomk nameravajo restavrirati nekaj hiš, ki so last občine, podreti še nekaj stavb v starem mestu, kanalizirati nekaj ulic na periferiji in podaljšati ulico Carducci do Garibaldijevega trga.

Nova žrtve granate na Gorškem. V Širokem pri Ročinju se je zgodila nova smrtna nesreča zaradi eksplozije stare granate. Njena žrtev je postal 31-letni kmečki posestnik Vincenc Klotič. Na njivi v neposredni bližini vasi je nenadoma s krampom udaril po granati, ki je ni prej opazil, tako da je še tisti trenutek eksplodirala in ga vsega raztrgala. Judje so mu prihiteli minuto pozneje na pomoč, toda Klotič se je že boril s smrtjo. Granata mu je odtrgala obe roki in mu povzročila globoke rane tudi na spodnjem delu trebuha. Odnegli so ga domov, kjer je kmalu nato izdihnil. Dogodek je napravil na vse prebivalstvo v bližini in daljni okolici globok vtis.

Dne 28. sept. bi se bila v Trzinu skoroda pripetila prav taka nesreča tudi 10 letnemu Antonu Persolji. Našel je dinamično patrono in pričel s kamnom razbijati po njej, da je nazadnje eksplodirala. K sreči je dobil le manjše poškodbe in bo bržkone kmalu ozdravel.

Nesreča v Širokem je poleg ostalih, ki so se v poslednjem mesecu kar vrstile, dala pokrajinskim upravnim oblastem povod, da so izdale novo opozorilo ljudem, ki niso dovolj izkušeni, naj stare granate in druge take predmete ne razdirajo sami, nego naj svojih najdbah obvestijo civilne ali vojaške oblasti.

Vsa mladina s Pivke je zbežala z domov

St. Peter na Krasu, 20. sept. — S pivških vasi je vsa mladina zginila z domov. Iz Zagorja jih je ubežalo 15, iz Semberja 12, še več pa z Bača in Knežaka.

Mladina beži z domov v strahu pred ekspedicijo v Afriko

Trst, oktobra 1935. — Iz severnih krajev Istre poročajo, da iz večine vasi po nekaj onih mladenčev, ki so pozvani k vojakom, zgine z doma. Tako je iz nekaterih vasi zginilo že po deset in več mladenčev, o katerih nih nobenega glasu. Na hišna vrata družin teh mladenčev pa občasno karabinjerji nekeke uradne listine, očividno obsojene oziroma poročila o tiralicah za izginulimi z namenom, da bi se

kdo teh listin dotaknil, se tako pregrešil in bi imela oblasti spet povod za šikaniranje in preganjanje naših ljudi.

Nesreča dveh vojaških beguncev. Trst, oktobra 1935. — Kot poročajo iz Postojne, se je ob tamkajšnji železniški progi ponesrečil neki vojaški begunec, mladenec doma nekeje v okolici Trsta. Kot poročajo, sta dva fanta belala pred vpoklicom v Abesinijo. Izven Postojne ob progi proti Rakcu sta oba čakala na priliko, da bi baje skočila na prvi vlak, ki bo pripeljal mimo. Ko je pa vlak prišel, je eden od njiju tako nesrečno padel, da si poškodoval nogo, in sicer precej težko. Drugi je hitel klicati ljudi na pomoč. Tako je ponesrečen bil prepeljan takoj v bolnico in kot poročajo bo b eno nogo, drugi pa je romal z milničniki v zapor. To je pač eden izmed mnogih takih nesrečnih dogodkov, ki se v zadnjem času dogajajo ob jugoslovansko-italijanski meji. Koliko naših mladenčev žrtvuje vse moči in tvega življenje, samo da ubeži pred vojaško suknjo in Afriko. O dogodku samem bomo še podrobneje poročali.

Tudi Italijani bežijo preko meje v Jugoslavijo

Reka, oktobra 1935. — Iz obmejnih krajev poročajo, da je zadnje čase prešlo jugoslovansko mejo precejšnje število vojaških ubežnikov — Italijanov. Tudi oficirji se bojijo Abesinije in se tu pa tam kakšni okorajli in prestopi mejo. V zadnjem času sta v snežniških gozdovih prekorčila mejo dva tržaška Italijana, en istrski Italijan in mornar, ki je pribežal celo iz Pulje. Dogaja pa se tudi, da prihajajo vojak in oficirji iz krajev v srednji in južni Italiji. Med ubežniki se je opazilo tudi nekaj mladenčev, ki so oboroženi kot za najbolj resen napad, prekoračili mejo.

Črnosrajčniki beže čez mejo

Idrija, septembra 1935. — Sli se govori, da je v idrijskem obmejnem pasu ubežalo čez mejo na jugoslovansko stran naenkrat 35 mladenčev, popolnoma oboroženih.

Stroga kazen radi zoperstavljanja karabinjerjem

Gorica, septembra 1935. — Gorško sodišče je obsodilo na 1 leto in 8 mesecev Jožefa Erjavca iz Čepovana, ker se je upiral karabinarjem, ki so ga ustavili. S čim je dal povod, da so oblasti postopale proti njemu, nam ni znano. Vsekakor pa je kazen, katero je dobil odmerjeno zelo strogo.

Francija ponuja nove koncesije Italiji

(Nadaljevanje s 1. strani.) Japonsko, Brazilijo, Egipt, Kotsarijo in nekatere druge države, ki niso vključene v Ligi narodov, naj sodelujejo pri izvajanju sankcij.

Mlekarški farmarji snujejo novo organizacijo

Chicago. — Mlekarški farmarji, ki zalagajo čikaški trg in so pred dvema tednoma zastavljali za zvišanje cen od \$1.75 do \$2.50 za sto funtov mleka, so se pričeli organizirati v novi organizaciji, v Union Milk Producers Association. Smatrajo, da stara organizacija, ki je pristala na znižanje za pol dolarja pri sto funtih in je proti stavki, ne zastopa njih interese. Njih stavka je domala skrahirala, ker se ji večina farmarjev ni pridružila.



Novo poslopje farmerske zadrzne organizacije, ki je bilo otvoreno v St. Paulu, Minn.

Četrta republika v Franciji?

Prejšnji teden se je vršil kongres zedinjenja doslej ločenih razrednih strokovnih organizacij v Franciji. Do novega leta se bo izvedla popolna organizacijska združitve. S tem se je delavska fronta spet znatno okrepila in povzročila razumljivo razburjenje v vrstah nazadnjaškega meščanstva in fašistov. To zedinjenje je poapešilo razvoj, v znamenju katerega potekajo važni dogodki v Franciji že od lanskega leta.

V Franciji, tej klasični in stabilni državi zapadno-evropske demokracije so se predlasko leto začele ustanovljati fašistovske legije. Stara meščanska parlamentarna kakor Doumergue in Tardieu sta postala nasprotnika parlamentarizma. V vsej meščanski demokraciji se je pričelo hudo vrenje. Mnogi radikali, ki so še pred dvema letoma odklanjali finančno-politične zahteve socialistov, so postali pod silo razvoja pristajali načrtnega gospodarstva in smelih reform. Nekdaj demokraciji sovražni komunisti so začeli braniti demokracijo. Na desnici se vrši veliko politično pregrupiranje, na levi se pa vedno bolj zbirajo moči v znamenju ljudske fronte. Nove politične metode se porabljajo, dalekosežne reforme se pretehtavajo. Konservativno oboje dosega francoske politike se izgublja.

Ali pomeni vse to razvoj v četrto republiko? Iz meščanske demokracije v novo, višjo, ljudsko demokracijo? Politični boji-v sedanji tretji francoski republiki so se doslej razvijali v znamenju boja in menjanja napredno-meščanskih in konservativno-meščanskih struj in vlad. Ta turnus gre zdaj h kraju. Na desnici so se zelo ojačile protiparlamentarne in protidemokratske struje, na levi se pa razpravlja o demokraciji, toda ne več teoretično kot doslej, temveč popolnoma praktično, kot o bližnji uresničljivosti.

Na levič stoji danes ne samo takozvana delavska fronta, temveč ljudska fronta, tabor, v katerem so se združili socialisti, komunisti, levi radikali in vse napredne demokratske skupine. Kako je moglo priti do tako široke ljudske fronte? Ta genjalna politična tvorba je mogla nastati le po 150 letih revolucionarne zgodovine Francije, po preizkušnjah in utrjevanju meščanske demokracije v štirih revolucijah, po tradiciji republikanske demokracije, ki je proglasila geslo: Nasprotnika na levič ni! Pod to tradicijo so danes francoski demokraci pripravljeni sodelovati tudi s komunisti, odkar so se ti odpovedali svoji prejšnji taktiki.

Vsi pravijo, da bo ta ljudska fronta pri prihodnjih volitvah zmagala. Ali bo tudi zavladovala? Poznavalci razmer pravijo, da se francoski fašisti ne morejo meriti z ljudsko fronto. Njen najresnejši nasprotnik je finančni kapital, ki regulira francoski frank in ki je s svojimi mahinacijami preprečil že marsikateri dober namen francoske leve. In o tem vprašanju prav konkretno razglablja voditelji francoske ljudske fronte.—D. P.

Zenge obsojen v dosmrtno ječo

Chicago. — Mandeville Zenge, 26-letni farmar-tesar iz Cantona, Mo., ki je 31. julija t. l. v Chicagu na divjaški način usmrtil dr. Walterja J. Bauera, profesorja kemije, s tem, da mu je na samoti v avtu odrezal spolovila, nakar ga je pustil v avtu, da je izkrmavel, je bil zadnji petek spoznan od porote za krivega umora prve vrste in obsojen v dosmrtno ječo. Zenge je izvršil barbarski čin iz maščevanja, ker se je dr. Bauer poročil z njegovo zaročenko. Izgovor, da ni vedel, kaj dela, ker je bil hipno blazen, mu ni nič pomagal.

117 newyorških Italijanov odšlo v afriško vojno

New York. — Zadnjo soboto je 117 italijanskih naseljenecv prostovoljno odpotovalo v Italijo z namenom, da pojdejo v vojno v Afriki. Med ukrajanjem na parnik Rex je Mussolinijeve rekrute stražilo 133 policajev pred italijanskimi antifašisti!

Sneg in mraz v potresni coni v Montani

Helena, Mont. — Nesreča v tukajšnji potresni coni, kjer je potres v petek usmrtil dve osebi in 43 je bilo ranjenih, se je v nedeljo povečala, ko je zapadel sneg in je zelo padla temperatura. Veliko številno hiš je izpraznenih, ker se je bati, da se poderejo. Škodo računajo na dva milijona dolarjev.

Fašisti vidijo 'ameriške sankcije' proti Italiji

Philadelphia, Pa. — Odbor tukajšnje italijanske fašistične organizacije je poslal v Washington protest proti avarilu predsednika Roosevelta, naj ameriški državljani ne potujejo na italijanskih parnikih. Fašistični odbor amatra to za "ameriške sankcije" proti Italiji.

Karikaturist Sidney Smith se je ubil

Chicago. — Sidney Smith, karikaturist, ki je dolga leta risal smešne karakterje "The Gumps" za čikaško Tribuno, se je zadnjo nedeljo ubil pri avtomobilski nesreči na deželi nedaleč od Beloit, Wis. Za svoje karikature je prejemal po \$150,000 letno. Star je bil 58 let.



General Malin D. Craig, katerega je Roosevelt imenoval za



Kmalu po svojem mirovnem govoru v San Diegu, Cal., se je predsednik Roosevelt vkrcal na bojno ladjo "Houston," s katere je potem opazoval manevre bojne mornarice.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list! načelnika armadnega štaba.

Dolina meseca

ROMAN

Spiral JACK LONDON—Poslovenil Vladimir Levstik

Zato bi rad videl, da bi bilo popolno. Če ostane ta soba prazna in brez preproge, ne bom videl ves božji dan nič drugega kakor njo in njena gola tla. Čutil bi se nekam osleparjenega. Hiša bi bila laž. Le pogled te zastore, ki si jih razobesila, Saxon. To je zato, da bi sosedje mislili, da je opravljena. Saxon, ti zastori lažejo. To ni nič za naju dva. Poskrbel bom, da bodo zastori govorili resnico.

"Saj bi jo lahko oddala," je nasvetoval Bert. "Tik ob železnici sta in za drugim vogalom je gostilna." "Za nič na svetu ne. Ne želim se s Saxonom zato, da bi jemala ljudi na stanovanje. Če ne bom mogel skrbeti zanjo, veš, kaj bom storil potem? Na pomol pojdem in porečem: 'Ni me škoda!' pa skočim s kamnom okoli vratu v vodo. Ali nimam prav, Saxon?"

Njeni previdni razsodnosti se je to upiralo, a njenemu ponosu se je laskalo. Vrgla je ljubemu roke okoli vratu in rekla, preden ga je poljubila:

"Ti si gospodar, Billy. Kar ti rečeš, velja in bo zmerom veljalo."

"Le poslušaj!" se je Bert namuznil Mary. "To je tisto. Saxon že ve, kaj dela."

"Mislim, da se bova vselej prej pogovorila, preden bom kaj ukrenil," je rekel Billy Saxon.

"Čuj, čuj," je zmagovalno dejala Mary. "Jaz tudi mislim, da se bo tisti, kdor vzame mene, o vsem najprej-pomenil s menoj!"

"Billy ji samo na dušo piha," je podražil Bert. "Pred ženitvijo so vsi taki."

Mary je prezirljivo puhnila.

"Stavim, da ga vodi Saxon za nos. In na ves glas povem: tudi jaz bom vodila tistega, kdor me bo hotel vzeti, za nos."

"Ne boš ga, če ga boš imela rada," se je oglašila Saxon.

"Se tem bolj," je nadaljevala Mary. Bert je žalostno in poparjeno pogledal.

"Zdaj vidita, zakaj se z Mary ne oženiva," je rekel. "Jaz indijanska zverina bi bil do smrti nesrečen, če bi si ustanovil vlgvam, v katerem ne bi bil gospodar."

"Jaz pa nisem skvo," se je odrezala Mary. "In ne bi marala takega indijanskega divjaka, niti če bi vsi drugi moški na svetu pomrli."

"Nu, ta indijanski divjak te itak še ni vprašal."

"Ker ve, kaj bi si šla, če bi me."

"Zato si bo tudi dvakrat premislil, preden kaj zine."

Saxon je hotela spraviti razgovor na prijetnejši tir; plosnila je z rokami, kakor da se je zdajci nečesa spomnila.

"Oh, pozabila sem! Nekaj vam moram pokazati." Tako govorec je vzela iz denarnice preprosto, tenek zlat prstan in jim ga dala v roke. "To je poročni prstan moje matere. Ves čas sem ga nosila namestu obeska okoli vratu. V sirotišnici sem tolikrat jokala zanj, da mi ga je ravnateljica vrnila. Če zdaj pomislim, da ga bom prihodnjega torka dalje nosila na prstu! Pogledj, Billy, kaj je vrezano na notranji strani."

"C svoji D, 1879," je bral.

"Carlton svoji Daisy — Carlton je bilo prvo ime mojega očeta. In zdaj, Billy, moraš dati vrezati zase in zame."

Mary je bila sama radost in vnema.

"Oh, lepo," je vzkliknila. "W svoji S, 1907."

Billy je trenutek pomislil.

"Ne, to ne bi bilo prav, ker prstan ni moje darilo."

"Veš kaj," je rekla Saxon. "W in S."

"Ne, ne," Billy je zmajal z glavo. "S in W, zakaj ti si pri meni prva."

"Če sem pri tebi jaz prva, si pri meni ti prvi. Billy, dragi: W in S. Na tem vztrajam."

"Vidiš," je rekla Mary Bertu. "Ona dela po svoji glavi in ga že zdaj vodi za nos."

Saxon je priznala zbudiljaj.

"Kakor ti hočeš, Billy," se je vdala. Njegove roke so se tesneje sklenile okoli nje.

"Mislim, da se o tem še pomeniva."

ŠTIRINAJSTO POGlavJE

Sara je bila starokopitnica. In ne samo to: kar zakrknila je bila, ko se je s prihodom njegove prvega otroka zanjo končala doba ljubezni. Od tistih dob se je držala svojih navad kakor mavec kalupa. Njen kalup so bili predsodki in pojmi njenih deklinskih let ter hiše, v kateri je živel. Vdana jim je bila tako zelo, da je dobila sleherna izprememba v njenem vsakdanjem življenjskem redu obseg revolucije. Tom je bil prestal že mnogo teh revolucij, med njimi tri o prilikah selitev. Po tretji selitvi je bilo njegove odporosti konec, zato se ni selil nikoli več.

Tako se je zgodilo, da je Saxon odlašala napoved svoje bližnje poroke, dokler ni postala neizogibna. Prizor, ki se je bila nanj pripravila, je res prišel.

"Tak bokač, tak klatež, tak nepridiprav!" je zarezala, ko je bila našla vse gorje, ki je ogražalo njeno bodočnost in bodočnost njenih otrok zaradi izgube Saxoninih štirih in pol dolarja na teden. "Rada bi vedela, kaj bi rekla tvoja mati, če bi še živila in dočkala dne, ko si začela znanje s malopridnežem, kakršen je Bill Roberts. Bill! Oh, tvoja mati je bila preprosta, da bi se bila združila z moškim, ki bi mu bilo Bill ime. In samo to ti rečem, da se poslej lahko obrišeš za svoje svilene nogavice in tri pare čevljev. Kmalu se boš štela srečno, če boš lahko hodila v kongresnih šlabradah in bombastih nogavicah po pet in dvajset centov dva para."

"Oh, ne bojim se, da mi Billy ne bi mogel skrbeti za toliko čevljev, kolikor jih bom potrebovala," je odvrnila Saxon in ponosno vrgla glavo nazaj.

"Sama ne veš, o čem govoriš." Sara je premolknila in zagnala brezupen, oduren smeh. "Le pazi, kaj bo, ko pridejo otroci. Ti se bolj hitro nabirajo, kakor rastejo plače danes ta dan."

"Saj ne bova imela otrok — vsaj od kraja ne, dokler ne poplačava vse opravne."

"Tako modri ste dandanašnji, kaj? Za mojih dni so bila dekleta preskromna in prepoštena, da bi kaj vedela o takih grdobi." "Kakor so otroci?" je z rahlo hudomušnostjo vprašala Saxon.

"Da, kakor so otroci."

"Prvkrat slišim, da so otroci grdobija. Kako grda moraš biti ti, Sara, ki jih imaš kar pet! Midva z Billyjem sva sklenila, da ne bova niti pol tako grda. Imela bova samo dva — dečka in deklico."

Toma je silil smeh, a zaradi ljubelega miru je skril obraz v svoji čaši kave. Pri Sari je ta udarec v bok kaj malo zalegel. Njegov učinek je bil tako kratek, da je komaj premolknila, preden je navalila iz druge smeri.

(Dalje prihodnj.)

Nekaj spominov iz svetovne vojne

Piše Anton Potisek, (Rillton, Pa.)

(Nadaljevanje.)

Seznanil sem se z nekim Čehom, ki mi je rad pripovedoval o svojem domu. Nekega večera je odšel od mene in se ni več vrnil. Naslednji dan, ko sem kopal jamo, da sem dobil nekoliko vode, sem ga našel mrtvega za nekim drevesom. Zanj je bilo vse gorje končano.

VII

Italijanom ofenziva ni uspela, niti korak niso prišli naprej. Topovi so se bolj poredkoma oglašali in bilo je vse bolj mirno. Odločili so, da moramo sami hoditi po večerjo na hrib, od vsake čete po dva moža. To delo smo morali opravljati Slovenci, Nemci pa so ostali na varnem. Pri naši četi smo imeli nemškega desetnika, ki je zapostavljal Slovence pri delitvi hrane. Nekega večera, ko je mene in tovariša ozmerjal, sva ga dobila v pest. Pograbil sem ga in vrgel v neki graben, tovariš pa ga je počisto obrnel. Tako sva se maščevala nad njim. To je bila dobra šola zanj, kajti naslednji večer je druge poslal po večerjo. Sploh so bili Nemci zelo oholi in so Slovence vedno zmerjali.

Neki večer so mene in tri Nemce poslali na hrib na stražo.

Podnevi je bil dostop na hrib nemogoč, ker ga je obstreljevalo italijansko topništvo. Pri straženju smo se izmenjavali tako, da je eden stal na straži, drugi smo pa lahko spali. Jaz sem zaspal proti jutru in se vzbudil, ko je solnce posijalo. Nemci so prej odšli in me pustili samega. Hitro sem pograbil puško in stekel proti bližnjemu jarku, ki je bil dobro zavarovan. Tam sem našel šest vojakov, med njimi svojega tovariša Slovence.

V tem jarku smo prebili en dan in eno noč. Naslednji dan popoldne je priletela granata in eksplodirala. Pet jih je takoj ubila in samo dva sva ostala živa. Moja suknja je bila vsa razcefrana in pretreslo me je tako, da sem moral k zdravniku. Tam so mi dali čaja in nekaj jestvin, potem pa so me poslali nazaj. Zakopal sem se v drugo luknjo, ker so stari zasedli štirje drugi vojaki. Tja je ponovno prifrčala granata, ki je vse ubila.

Naslednji večer smo dobili štirje povelje, naj prinesemo mrtvece iz jame in jih zakopljemo. To smo storili in zakopali smo jih v luknjo, ki so jih napravile granate, ter trupla, ki so še smrdele, pokrili s kamenjem in vejami. Pokrita niso bila dolgo,

kajti prifrčale so druge granate in jih vrgle ven.

Naslednji dan so začeli streljati naši topovi. Kroglo so živigale nad našimi glavami in grozno je gmelno. Mislim, da nas bo vsak čas konec. V megli smo opazili sovražnika, ki je korakal proti svojim postojankam. Megla se je razpršila in zagledali smo okrog dva tisoč italijanskih vojakov. Kmalu je prifrčal šrapnel, za njim pa stotine drugih, ki so podirali Italijane. Cepali so kakor muhe in jih je malo ostalo živih.

Nato so se oglašili italijanski topovi in pričeli sipati kroglo na nas. Ko smo prišli v tisti kraj, nas je bilo toliko, da se je bilo treba stiskati v jarkih, sedaj pa so bile naše vrste razredčene in smo stali petdeset korakov drug od drugega.

Po dolgem trpljenju so nas nadomestile druge čete. Bil je že skrajni čas kajti bili smo tako izmučeni, da smo komaj še lažili. Pogrešali smo jih veliko, pri našem bataljonu okrog 80 odstotkov. Odšli smo v vas Mirno, kjer smo tri dni počivali. Dospeli so novi vojaki in nadomestili one, ki smo jih izgubili v bitkah. Po večini so bili ti priletni možje, črnovojniki, ki so bili prvi poklicani na stražo železniških prog. Vpraševali so nas, kako je na fronti, mi smo pa jim odgovarjali, da se bodo že sami pripravili, ko pridejo tja.

Spet je prišlo povelje, da moramo odkorakati proti St. Michaelu. Hodili smo po tržaški cesti in opazovali starčke, ki so tolkli kamenje ob cesti. Takrat so bile vse moči uposlene, staro in mlado. Ponoči smo dospeli pod hrib in potem pričeli plezati proti vrhu. Ko smo dosegli cilj, smo dobili počitek. Potem so me s skupino novincev poslali v strelske jarke z vrečami, katere smo morali napolniti s peskom. Kopanje jarkov je bilo težavno, ker je bila zemlja polna kamna. Vreče s peskom smo postavili ob jarkih in novince sem posvaril, naj se takoj vržejo na tla, kadar se bom vrgel jaz, da jih ne bo sovražnik pobil.

Dvakrat so Italijani posvetili z žarkometom ko smo šli čez hrib, pa menda nas niso opazili, kajti srečno smo dospeli tja in nazaj. Čez dan smo ostali na hribu, zvečer pa smo zasedli naše pozicije. Trpljenje se je spet pričelo. Topovi so bruhali kroglo, naši in italijanski. Naši oficirji so ugotovili, da ima sovražnik na sedem kilometrov dolgi črti več sto topov. Novinci so bili silno zbežani in so tarnali, da ne bodo nikdar več prišli iz teh grozot in videli svojih dragih.

Poleg nas je bil polk madžarskih vojakov, ki so dobili od doma vest, da so madžarski kapitalisti poslali tri vlake moke skozi Švico v Italijo. Vojaki so se hoteli kar spuntati, ko so izvedeli novico, da kapitalisti podpirajo sovražnika z živili, dočim morajo oni stradati in umirati na fronti. Le s težavo so jih ukrotili, da niso revoltirali.

V jarkih smo bili dva tedna in bojevali smo se neprestano. Potem je prišlo povelje, da odrinemo nazaj proti St. Michaelu. Odkorakali smo po tržaški cesti in dosegli vas Rubje, ki je bila popolnoma razdejana, in naprej čez vodovje vrve Soče. Na poti sem zagledal dvoje v nekem jarku in odšel tja, da se napijem. Vmes je posagel desetinik in potem se narednik, ki sta mi hoteli to preprečiti. Slednji me je celo brenil, naker me je pograbil, da sem ga kar s puško udaril in tako močno, da se je puška prelomila. Drugo puško sem lahko dobil, ker jih je povsod dosti ležalo. Desetinik in narednik sta bila Nemca in sta ob vsaki priliki zmerjala Slovence.

Zasedli smo strelske jarke ob Soči in ostali tam teden dni. Topovi so stalno gmelili in spet smo morali hoditi v gozd h kuhinjam po živila. Ko sem jaz prišel na vrsto, je hitro stopil desetinik k častniku ter rekel, da mi ne sme dati ničesar, ker sem ga pretepel. Ker je častnik držal z njim, sem kar vzel hlebec kruha in dejal, da hočem tudi jaz svoje, ker služim prav tistemu gospodarju kakor drugi. Nato sem odšel še h kuharju, ki mi je dal kave. Hrane sem dobil toliko, da sem se lahko najedel, dali pa mi niso ne salame, ne vina in ne tobaka kakor drugim.

Odkorakali smo naprej proti sredini hriba kjer smo spet zasedli jarke. Bili smo v bližini naših topov. V enem jarku nas je bilo pet, med temi neki Slovenec, ki je nedavno prišel na fronto. V pogovoru mi je povedal, da je bil prej vedno kje na straži, sedaj pa so ga premestili v peklo in zato ne verjame, da bo še kdaj videl Ljubljano. Njegova slutnja se je uresničila; nekaj dni pozneje je priletela granata in se razpočila. Železničar drec je zadel tovariša in je takoj izdihnil. Tisto noč je ležal kar med nami v jarku, zvečer pa so prišli sanitetci in ga potegnili ven.

V tem jarku smo bili še kake tri tedne in topovi so gmelili kar naprej, da se je zemlja tresla. Bil sem zelo potr, ker sem izgubil dobrega tovariša. Vsi smo bili zamisljeni ter s strahom pričakovali kdo bo sedaj prvi na vrsti. Jarek je bil obložen s skalami. Jaz sem tičal za neko skalo. Ko je priletela granata in se razpočila kaka dva metra od jarka. Zrušila je skale name in tovariši so me s težavo odkopali. Glava je bila vsa krvava, ko so me odkopali, naker sem stekel k sanitetcem, ki so me za silo obvezali. Rekli so mi, naj grem v bližnjo zdravniško postajo, kar sem tudi storil. Tam so me ostrigli in obrili ter ponovno obvezali. Dali so mi tudi večerjo, potem pa sem moral odkorakati s svojim bataljonom nazaj. (Dalje prihodnj.)

ČEZ PRAG

Arnost Adamič

Ivan Tepina je zmagan sedel ker je do kraja spoznal, da je od tega trenutka dalje nišeten človek na smetarnici življenja.

Podobe, ki so bile trudoma vstale predenj iz polmraka, so se razblinile v naraslo temo. Globoko pod petim nadstropjem, kjer je stanoval, je že davno utonil ozek predih, s sivim betonastim četrkotom razpokanega tlaka na dnu. Tam so ležali razmokli ogorki in papirne kepe, ki so jih tjakaj odvrgli prebivalci skozi straniščno okenca. Le eno edino okno, visoko v peti vrsti je služilo tesnemu stanovanju, a odtod se ni videlo drugam kakor v nebo, sredi katerega je bodel visoko tja preko strešnega okvira vedno kadeč se dimnik. Ta hip kot siva tenja, na noč prislonej.

Sest, kaj se ve, morda sedem ali samo pet dolgih in pekočih ur je strmel Tepina, kakor že toliko kratov skozi okno, mimo dimnika in tehtalet je svoj začetek, da bi si ugenil konec.

Zdaj ko je čas cvetenja, ko je blagovitost nad vso deželo, umiram od gladi in hrepenenja. Umiram od ponižanja. Zgodilo se bo tisto, kar ne bi nikoli verjel. Zagotovo se bo zgodilo ker ni drugega izhoda. Da, eden sam je še. Tisti tam pod peto vrsto na betonu...

Tako je bolno tehtalet življenje in končno utrujen spoznal, da tole nočno uro, ko se po malem budi življenje v kavarnah in na promenadah, ko se množice vspilejo v bioskope in iz njih, edino on ne more nikamor več s poštenim. Trdo mimo njega je bilo zbežalo vse... Kako je vse to polagoma prišlo nadenj...

Brez staršev se je z instrukcijami dokopal preko mature. Več nikoli ni nameraval, upal je na skromno službo. Vložil je prošnje na razne naslove in čakal. Zaradi temeljitosti, katere se je bil privadil v težki dobi študija, se je oglašil tudi na borzi dela.

— Maturant Ivan Tepina? Znate še kaj drugega? Je vprašal uradnik, pozdehnil in gledal na stensko uro.

— Prijel bi za vsako delo.

— Lepo. Se kaj? ... No, le včasih se vrnite in vprašajte, bomo že dobili za vas kaj primerne. Sicer pa, se je potegnil čez mizo in poiskal kartotekni list, na nebotičniku bi potrebovali še par težakov... Oh, seveda, za maturanta se ne spodobi. Bomo že našli, že. Drugi teden se oglašite, je pomežiknil od nenadne dobre volje, kajti domislil si je, da bo za kosilo prazno meso z močnatim obrokom.

Takrat so se ga uradnikove besede dojmile kot slaba šala, ki se ji je treba pomilovalno nasmešiti. Tepina še ni padel tako globoko, ne. Sitno je edino to, ker ni nobenega odgovora na številne prošnje, za katere je potrošil skoro vse prihranke.

Potrpeti bo treba, se je tolažil in se ovedel, kako bore je bil pripravljen za težko boritev, sam v tujem, mrzlem mestu.

V mestu z množico ljudi, od katerih ga zdaj, ko išče zaslužka, nihče več ne mara poznati. Ti ljudje beže po svojih zapletenih potih, v obeh jim pa gorj pritrjen strah pred jutrom. Jutro že jih more potisniti v temo, iztržiti v mrtvo, zastrupljeno vodo brezposelnih.

Nič ni bolj pošastnega od gotovosti, da se nekaj, kar že koli, vedno in neprestano ruši. Vsako uro, slednjo minuto. Slišati je grozeče pokanje pod nogami, kakor bi optekajoča se stopinja bežala čez plošče preledenele reke; plošče se v temi pod nogami razmikajo, zdaj, zdaj nekdo zgine skozi razpoko. Človek beži po napokli cesti in pred njim je vsa zamegljena, močno tesna dalja.

Tepina je od svojega mladega življenja mnogokaj pričakoval. Tako si je med drugim mislil, da mu bo življenje že jutri, morda z malo zamudo, oskrbevalo kosček boljše kruha. A čakal je zaman dolge dni. Gospodinji je dolžan za hrano in podstrešno luknjo že dva meseca. Doslej ga ni še nikoli potrjalo. Celo misel na to mu je bila svo-



William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, go. delegatom, ki so prišli na konvencijo ADF v Atlantic City, N.

je čase odvrtna. Zdaj pa je le samo čakal, kdaj pride nadenj še to. Sam od sebe ne bi mogel stopiti do ženske in se opravičiti. Ne, ker je vsak hip pričakoval ugodnega odgovora na prošnje. Sredi tretjega meseca je potrkala in ostala pri vratih. Služba mu je toliko kot že najdena, je zajecjal. Malo naj še potrpi z njim, da bodo urejene začetne težave. Takoj potem ji bo odplačal v dveh, ali če sme prositi, v treh obrokih. Sploh bo odslej, ravno prav da je prišla in ji more povedati, da odslej bo potreboval samo še kosilo, ker je steknil par instrukcij, za kar bo prejemal zajetek in večerjo.

Gospodinja je čisto natanko ugenila, da ni nič ne s službo ne z instrukcijami, vendar je iz ušmilenja hotela verjeti.

— Meni je prav, gospod Tepina. Saj razumete, tudi moja pokojnina je komaj za enega človeka. Za stanovanje in hrano...

— Sicer pa! jo je razburjen od zadetega ponosa prekinil, jaz se bom kar... nadaljnje besede je hlipaje požrl. Gospodinja ga je svarače prešinila s pogledom.

Ne, gospod Tepina, je govoril ta pogled. Nič ne boste odpravljali, ker lahko nekaj časa še potrpi. Kdo vas bo pa sprejel pod streho? Jaz vas poznam,

pridni ste in ubijate se z življenjem. Jaz edina morda še rujem v vas, v vašo mladost. Skušala bom pač potrpeti vedno, seveda... je pokinil in zaprl vrata za seboj.

Se to! Osramočen je bil v vrata, od katerih je tam odstopil lošč. Zadel se kakor v kot vržen pred zastavljalnici, neporaben, ne ne vpraša zanj. Morda ta slučajno kdo.

Presilna boleš je zakop po njem. Čemu še življenje, potem sta se zaborila v mladost in duševno nemo. Dolgo uro je srepel skozi okna na tlak, pet vrst niže. Tje je z vso razboljeno in razočarano mladostjo hotel previti da bi krvavo zapetili varlj pogodbo med njim in življenjem.

(Konec prihodnj.)

SLOVENSKA NARODNA PORN JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in posebno list Prosveta za kor ter potrebno agitacijo sv društev in članstva in za praganje svojih idej. Nikakor ne za propagando drugih pornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno glasilo. Torej agitatorični do in naznanila drugih podporn organizacij in njih društev se ne pošiljajo listu Prosvete.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knj koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijako delo prve

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine ki eni naročnik. Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto in nino. Ker pa člani še plačajo pri anasmentu \$1.20 za tednik, se jim to šteje k naročnin. Torej sedaj ni vpraša, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaka lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrsk. države in Kanado \$6.00	Za Ciceo in Chicago je...
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Me Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaka lastnina.

Pojasnile:—Vselej kakor hitro kateri del članov preneha biti član S.N. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, ki moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dne Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dost vsoto listu Prosveta. Azo tega ne stori, tedaj mora upravništvo sni datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.